

Torhild Leira
Oslo

Den farlige kjærligheten av Jon Morgan Stokkeland

En stor og betydningsfull begivenhet i fagmiljøet: Jon Morgan Stokkeland's bok om «den farlige kjærligheten». Boken består av ni kapitler eller essays. Syv er publisert tidligere og er lett omarbeidet, to er ikke publisert før. Den inneholder flere bilder, blant annet av forfatterne som han skriver om, og av psykoanalytiske teoretikere. Tre kapitler er akkompagnert av små vignetter om musikk. Det minner oss om at kunstformene kan oppleves i flere modi.

Ut fra omfattende og dyptgående lesning av sentrale verk i verdenslitteraturen gir forfatteren seg i kast med å utforske kjærligheten hos enkelte hovedpersoner i bøkene. Stokkeland skriver: «Essayene i denne boken tar alle utgangspunkt i litterære verk for å dvele ved grunnleggende menneskelige situasjoner som møter oss i livet og klinikken. Vi kan si at klinikerne går til kunstneren for å lære om menneskesinnet». Perspektivet er vidt, analysen lodder dypt. Språket flyter lett og ledig.

Arbeidet bygges opp over strukturen i en drøm fra en pasient: Et byggverk forandrer stadig form, skiftende mellom et tårn og en bro. Terapeuten

foreslår for pasienten at drømmen kan være et bilde på pasientens væremåte, som handler om at han går fra utilnærmelighet og selvtilstrekkelighet (tårnet) til både å ønske og frykte tilknytning og kontakt (broen).

Vi aner hvordan det går videre når vi ser Ibsens menn stige frem i tur og orden. Nevnt er Solness, Allmers, Rubek, Borkman. Angst for kvinnelighet, for avhengighet og seksualitet går igjen hos alle, og vanskeliggjør eller umuliggjør deres kjærlighetsforhold. «Det er mye tårn og lite bro i disse stykkene», skriver Stokkeland.

Personene fra Ibsens forfatterskap som illust-

rerer tilbaketrekning av kjærlighet, er alle menn. Det samme gjelder utvalget av hovedpersoner hos Shakespeare, så nær som Romeo. «Felles for Ibsen og Shakespeare er innsikten om at kjærlighet og seksualitet har sårbarhet og avhengighet som uomgjengelige følgesvenner», skriver Stokkeland. Han kaller dette en «livslov».

Et unntak er kjærlighetsparet Romeo og Juliet. For Romeo greier å kjenne etter hvilket inntrykk Juliet gjør på ham. Stokkeland: «Det er som det å bli kjent med Juliet gjør ham seende, han bryter gjennom de idealiserte, selvskapte bildene av kvinner, og får i større grad øye på det unike ved henne. Møtet med Juliet gjør ham i stand til å uttrykke følelser av lengsel og kjærlighet på en måte som kommer innenfra og derfor berører oss.»

I von Kleists novelle «Michael Kohlhaas» går Stokkeland inn på hevnfølelse, retthaveri og kamp for oppreisning. Han skriver at novellen har vært av stor betydning for hans eget kliniske arbeid.

Underveis spør jeg meg: Hvor blir det av kvinnene? Kvinnene kommer med Garborg, eller Garborg kommer med kvinnen – Veslemøy, Gislaug, Haugtussa. Dette er en helt annen historie enn mennenes. Veslemøy blir truffet av kjærligheten, og hun blir sveket. Kjærlighetssviket fører henne ut i en sjelelig krise. Stokkeland skildrer innfølelse smerten og prosessen hun går gjennom, og som fører til heling. En bro.

Også Amalie Skrams Petra i «Hellemyrsfolket» får plass, i epilogen. Petra blir utnyttet og forrådt i kjærlighetslivet, som lager et ulegelig sår. Det fører til at Petra blir kald og hard.

I det siste kapitlet får vi høre om forfatteren Pontoppidan, dansk nobelprisvinner. Mennene i romanene er kalde, sjalu, selvopptatte. Tårn. Et gjentakende tema er at kjærlighet som ikke gjengjeldes, over tid har en dødelig effekt på den som gir.

En kan kanskje undre seg over den store overrepresentasjon av menn i boken. Utvalgets vektlegging av menn er ikke begrunnet, som kan være krittikverdige for noen. Noen vil kanskje også spørre om utvalget reflekterer at menn har større vansker i kjærlighetslivet enn kvinner, og i så fall: Biologi eller psykologi? Forfatteren unngår, sikkert med velberådd hu, betraktninger om slike hypotetiske spørsmål.

Dette er på mange måter en enestående bok. Stokkelands utgangspunkt: Å dvele ved og tenke

rundt tema i verkene, gir interessant og utbytterik lesning. Prosaen er mesterlig. Boken er en glede å lese og en gave til fagmiljøet. Jeg anbefaler den til alle.

Torhild Leira. Barneterapeut, psykoanalytiker og barneanalytiker.

Referens

Stokkeland, J.M. (2022). Den farlige kjærligheten. Freudianske lesninger av Ibsen, Shakespeare, von Kleist, Garborg og Pontoppidan. Stavanger: Perpleks forlag.

Boken kan bare kjøpes via forlaget:
www.perpleksforlag.no